ASEAN CENTRE FOR BIODIVERSITY
D. M. Lantican Avenue
University of the Philippines Los Baños
Laguna 4031, Philippines
+6349 536-2865; +632 584-4210
www.aseanbiodiversity.org

ACTIVITY DESIGN
Preliminary Activities for the Gradual Phase-out and Resettlement of Illegal Ranchers from Mt. Iglit-Baco Natural Park
June 2021 - March 2022

I. Background and Rationale

The tamaraw (*Bubalus mindorensis*) is the only wild cattle species living in the Philippines and can only be found in the island of Mindoro. Hunting, disease, and habitat destruction and conversion have almost wiped out the tamaraw from existence. The International Union of Conservation of Nature (IUCN) Red List listed the tamaraw as Critically Endangered. As of the 2019 Annual Tamaraw Count, an estimated 480 heads are living inside the grasslands of Mt. Iglit-Baco Natural Park (MIBNP). Considered to be a keystone species, the survival and healthy functioning of MIBNP's ecosystem and other flora and fauna largely depend on the presence of the tamaraws. The Mangyans, an indigenous group living inside MIBNP, hold the tamaraw sacred. They believe that if the tamaraws become extinct, their race will soon follow.

In the 1960s, the then Bureau of Lands issued Pasture Lease Agreements (PLA) that enabled a 25-year agreement for ranchers to operate in Mindoro. In 1970, MIBNP was proclaimed as a National Park mainly for the conservation and protection of the tamaraws. Towards the end of the 1980s, no PLAs were renewed inside MIBNP. In 1992, Republic Act 7586 (RA 7586) also known as the National Integrated Protected Areas System Act of 1992 (NIPAS Act) was enacted. In 2018, Republic Act 11038 or the Expanded National Integrated Protected Areas System Act of 2018 (ENIPAS Act) was declared amending RA 7586. With the passage of the ENIPAS Act, MIBNP was declared as a Natural Park and its boundaries were increased to a total area of 106,665.62 hectares. Because of its rich biodiversity and ecological significance, MIBNP was listed as an ASEAN Heritage Park in 2003 and selected as a BCAMP pilot site in 2017.

The passing of the ENIPAS Act effectively disallows the continuation of ranching activities inside MIBNP since its classification does not permit such land use. Ranching activities inside MIBNP pose a threat as it exposes the tamaraws to disease, introduces invasive alien species to the Park, and creates competition for food sources. Conversely, ranching is one of Mindoro's main industries and provides employment and commercial opportunities to the island.

The MIBNP Protected Area Management Office (PAMO) initiated talks with the ranchers to identify key issues and actions to be taken to relocate the ranching areas outside of the Park. In 2018, three ranchers' meetings and one inter-agency meeting were held. An inter-agency meeting held in December 2020 presented an inventory of 1,274 cattle heads owned by 23

ranchers and occupying an area of 4,289.16 hectares inside MIBNP. It was agreed that the ranches will relocate outside of MIBNP provided that a relocation site be identified for them. Relocation areas were determined in coordination with the municipal governments around MIBNP. These areas require comprehensive social and ecological assessments before tenurial instruments can be issued to the ranchers. Results from these assessments will also support the formulation of a Relocation Plan.

As part of BCAMP support to pilot-sites, the MIBNP PAMO identified the preliminary activities leading to the gradual phase-out and resettlement of illegal ranchers and the preparation of a Relocation Plan as identified priority activities under its BCAMP Work and Financial Plan.

II. Objectives

The preliminary activities leading to the ejectment and resettlement of illegal ranchers aim to:

1. Provide baseline information to support the preparation of the Relocation Plan and issuance of tenurial instruments;
2. Support the conduct of the presentation of the Relocation Plan to the Protected Area Management Board (PAMB) and other relevant stakeholders;
3. Provide coordination support with the municipal LGUs, National Commission on Indigenous Peoples, and local tribe leaders for the implementation of the Relocation Plan.

III. Methodology

The preliminary activities leading to the phase-out and resettlement of illegal ranchers will be composed of comprehensive site assessments of the proposed relocation areas and coordination meetings between the MIBNP PAMO and relevant stakeholders. Table 1 shows the timeline of activities.

Table 1. Timeline of activities for the phase-out and resettlement of illegal ranchers in MIBNP.

Date (Tentative)	Proposed Topics	Office Responsible
June 1, 2021	• Coordination with Municipal LGU and Barangay LGUs of Monte Claro and Naibuan	• PAMO
June 9, 2021	• Rancher's Meeting for the Presentation of Proposed Relocation Area of Ranches inside MIBNP	• PAMO
June 21-25, 2021	• Rapid Site Assessment of Relocation Area of Ranches inside MIBNP	• PAMO

July 7, 2021	• Inter-Agency Meeting for the Gradual Ejectment of Ranches and Relocation from MIBNP	• PAMO
July 19-29, 2021	• Comprehensive Site Assessment of Relocation Areas	• PAMO, TCP, CENR Office – San Jose, and PENR Offices
August 12, 2021	• Presentation of Comprehensive Site Assessment and Relocation Areas	• PAMO, TCP, CENR Office – San Jose, and PENR Offices
October 29, 2021	• Submission of the Relocation Plan of Ranch Areas inside MIBNP through channels	• PAMO
November 17, 2021	• Presentation and Finalization of Relocation Plan with PAMB	• PAMO
January 12, 2022	• Finalization and Presentation of Relocation Plan with Stakeholder	• PAMO
March 18, 2022	• Submission of Final Relocation Plan through Channels	• PAMO

**The timeline of activities is subject to change as per the periodic travel and lockdown restrictions issued by the Philippine Inter-Agency Task Force on the Covid-19 Pandemic.*

Proceedings of the above activities will be documented for the preparation of an Activity Report.

IV. Expected Outputs

The above activities would result in the formulation, finalization, and eventual implementation of the Relocation Plan plan for the phase-out and resettlement of ranching activities outside of MIBNP.

V. Budgetary Requirements

The total cost of the preliminary activities listed below is estimated to be Php 500,000.00.

PARTICULARS	UNIT COST	QTY 1	UNIT 1	QTY 2	UNIT 2	ACTIVITY TOTAL COST
Coordination with Barangay LGUs and Municipal LGUs of San Jose, Rizal and Magsaysay and Tribe Leader of Buid (IPs)						**56,400.00**
Travel expenses (per diem)	800.00	6	persons	8	days	38,400.00
Fuel, oil and lubricants expenses	45.00	50	litters	8	days	18,000.00
Ocular assessment, site validation, and assessment of suitability of relocation area						**206,800.00**
Van hire	2,500.00	1	van	4	days	10,000.00
Porters	500.00	6	persons	8	days	24,000.00
Representation (venue and meals)	1,100.00	12	persons	8	days	105,600.00
Travel expenses (per diem)	800.00	7	persons	12	days	67,200.00
Other Supplies						**19,600.00**
- Battery (AA/AAA)	140.00	20	packs			2,800.00
- Trapal	100.00	48	yards			4,800.00

- Rain Coat	1,000.00	6	pcs			6,000.00
- Bolo	400.00	5	pcs			2,000.00
Drugs and Medicine Supply (Loperamide, Biogesic, Mefenamic Acid, Alaxan etc.)	500.00	8	boxes			4,000.00
Meeting with Ranchers						**91,200.00**
Representation expenses (venue and meals)	1,100.00	40	persons	2	days	88,000.00
Travel expenses (per diem)	800.00	2	persons	2	days	3,200.00
Inter-agency Meeting						**60,000.00**
Representation expenses (venue and meals)	1,100.00	40	persons	1	day	44,000.00
Travelling expenses (per diem)	800.00	4	persons	5	days	16,000.00
Write up of Relocation Plan						**66,000.00**
Representation (venue and meals)	1,100.00	8		5		44,000.00
Travelling expenses (transportation, food and accommodation)	2,200.00	2		5		22,000.00
TOTAL						**500,000.00**

UNITED NATIONS DECADE ON ECOSYSTEM RESTORATION 2021-2030

Prepared by:

GUERRERO ROJA L. PATIÑO
NPC Philippines

Noted by:

NHEDEN AMIEL D. SARNE
BCAMP Coordinator

Recommending Approval:

CLARISSA C. ARIDA
Director, Programme Development and Implementation

Certified Funds Available:
16 AWP 1.1.4/Output 1.2.5

11June21
EDITA O. ARTATES
Project Account Officer

MENARD N. PUTUNGAN
Finance and Accounting Officer

GENALYN BAGON-SORIANO
Head, Finance and Administration

Approved by:

DR. THERESA MUNDITA S. LIM
Executive Director 15.06.21

KATITIKAN NG PAGPUPULONG NG IBA'T-IBANG AHENSYA TUNGKOL SA UNTI-UNTING PAGPAPALABAS NG MGA RANCHUHAN SA LOOB NG MTS. IGLIT-BACO NATURAL PARK PROTECTED AREA SA PAMAMAGITAN NG VIDEO CONFERENCE VIA ZOOM APPLICATION AT HARAPANG PAGPUPULONG NOONG IKA-SIYAM NG DISYEMBRE, TAONG 2020.

A. PANIMULANG GAWAIN

Nagsimula ang pagtatala ng pangalan ng mga dumalo para sa harapang pagpupulong ganap na ika-siyam (9:00) ng umaga, ganun din ang pagtanggap sa mga makikibahagi sa video conference via zoom. Pinasinayaan ang itinakdang pagpupulong sa pamamagitan ng isang panalangin at Pambansang Awit. Hinikayat ni Bb. Jomilyn Bitongan, Project Support Officer ng MIBNP, ang mga dumalo sa harapang pagpupulong na ipakilala ang kanilang mga sarili. Matapos nito, isa-isa rin niyang ipinakilala ang mga nakibahagi sa pagpupulong via Zoom. *(Tignan ang listahan ng mga dumala sa Annex A)*

Matapos kilalanin ang mga dumalo, nagbigay ng pambungad na pananalita si PASu Diosdado Torrado tungkol sa ginagawang pagpupulong.

B. KARAMPATANG PAGPUPULONG

Ipinresenta ni Bb. Jomilyn Bitongan ang mga highlights ng nakaraang pagpupulong ng iba't-ibang ahensya na ginanap noong ika-12 ng Setyembre taong 2018. Muling binalikan ang mga naging kasunduan kung saan ang unti-unting paglilipat at pagpapalabas sa mga ranchero ay tatagal ng tatlo hanggang limang (3-5) taon. Sa loob ng tatlo hanggang limang taon na ito ay magkakaroon ng mga pakikipagpulong sa ibang mga ahensya upang maresolba ang usapin tungkol sa mga ranchuhan. Napagkasunduan rin na pagpapalabas ng mga ranchero sa loob ng Protected Area ay ilalagay sa Protected Area Management Plan. Ang iba pang mga napagkasunduan ay magkakaroon ng resolusyon sa PAMB na pumapayag sila sa unti-unting pagpapalabas ng mga ranchero sa loob ng PA, magsasagawa ng pagpupulong kasama ang MPDO ng apektadong munisipyo at Congresswoman ng probinsya ng Occidental at ang limang taon na napagkasunduang unti-unting pagpapaalis ay ikokonsulta sa mga apektadong IP's. *(Tignan ang presentasyon sa Annex B)*

Ipiniresenta din ang pinakahuling imbentaryo ng MIBNP-PAMO sa mga ranchuhan sa loob ng Protected Area. Nakalagay sa imbentaryo kung ilan ang kanilang mga alagang baka noong taong 2018 at kawan nila sa kasalukuyan. Nakalagay rin sa imbentaryo kung gaano kalawak ang lugar na nasasakop ng bawat pastuhan at kaninong mga pastuhan ang hindi na aktibo sa kasalukuyang taon. *(Tignan ang presentasyon sa Annex C)*

Matapos ang presentasyon, nagkaroon ng katanungan si RED Ferrer kung sino ang may mga kasalukuyang Pasture Lease Agreement at kung kailan nag-expire ang mga dating may PLA. Sinabi ni PSO Jomilyn Bitongan na lahat ng aktibong pastuhan sa loob ng PA ay expired o kaya walang mga PLA. illan lamang sa mga existing na ranchuhan ang mayroong mga dating PLA tulad nina G. Jose Abad, Vanjo Cruz at Benjie Vasquez. Sinabi ni G. Vanjo Cruz na mayroon silang PLA dati ngunit hindi na ito narenew dahil nasa loob ng Protected Area. Sinabi ni G. Benjie Vasquez at G. Jose Abad na ganito rin ang sitwasyon nila. na hindi na na-renew dahil may PA na, ganito din ang naging sitwasyon na kay G. Benjie Vasquez at G. Jose Abad.

Hiniling ni RED Ferrer sa PAMO na magpadala sa kanila ng datos na may nakalagay kung kailan nagkaroon ng PLA ang mga pastuhan at kailan ito nag-expire. Nagpahayag din si ARD Tuddao na maliban sa datos na hinihingi ni RED, itinanong niya kung mayroon ba itong mapa, ano ang naging arrangement sa kanilang pagpasok at mayroon ba silang mga bakod sa kanilang mga pastuhan. Sinabi ni PSO Bitongan na mayroon silang mapa kung nasaan ang pastuhan sa loob ng Protected Area. Ipinakita niya ang mapa kung saan nakalagay ang mga pastuhan sa loob ng Protected Area. Base sa ipinresentang mapa, ang lokasyon ng mga pastuhan ay nasa Multiple Use Zone at ang kanilang mga

Scanned by CamScanner

Pasture Lease Agreement ay natapos sa 25 years. *(Tignan ang mapa ng pastuhan sa loob ng Protected Area sa Annex D)*

Sinabi ni RED Ferrer na dahil nagkaroon na ng kasunduan noong 2018, kailangan na lamang itong balikan dahil may mga hindi pa masyadong malinaw gaya ng kagustuhan ng mga IP na mapaalis ang mga pastuhan sa loob ng dalawang taon. Sinabi niyang paunti-unti ang pagpapaalis at hindi biglaan dahil baka papatayin nito ang industriya. Kailangan ring maging balanse ang pangangailangan ng ekonomiya, probinsya at pangangailangan sa konserbasyon. Ang hiling ng mga ranchero ay tatlo hangang limang taon (3-5 years) ang paglilipat at dapat sa pag-alis nila ay mayroon na silang lilipatan na magiging legal at mabibigyan sila ng PLA. Ayon pa kay RED Ferrer, kailangan magkaroon na ng tiyak na kasunduan sa unti-unting pagpapaalis dahil nabalitaan nila na malapit ang mga pastuhan sa Blue Mountain. Tinanung niya ang PENR Officer at iba pang ahensya kung mayroon na silang natukoy na mga lugar na pwedeng lipatan. Sinabi rin ni ARD Tuddao na ito ang pinakacrucial na isyu sa unti-unting pagpapalabas ng mga ranchero. Itinanong rin niya ang PENR Officer kung mayroon na bang imbentaryo ng terminated existing pasture land area na pwedeng i-award sa mga ranchero sa pamamagitan ng FLGMA. Sinabi ni PENRO Tañada na base sa FLUP ng mga munisipyo, mayroon pang open access na pwedeng lipatan ng mga ranchero. Sa Calintaan ay mayroong 7,000 ektarya, sa Rizal ay may 2,000 ektarya at sa Magsaysay ay mayroon ring 2,000 ektarya. Ang lahat ng nabanggit ay nasa labas ng CADT at ipapaverify na lamang sa CENRO upang malaman kung may mga claimants.

Sinabi ni RED Ferrer na dapat magkaroon na ng malinaw na kasunduan. Ipinaalam din Bb. Bitongan na ang dating 30 ranchers ay naging 23 ranchers na lamang sa kasalukuyan at ang kabuuang tantiya ng bilang ng mga baka sa loob ng Protected Area ay nasa isang libo at dalawampung piraso (1,028) at ang lugar na nasasakop ng pastuhan sa loob ng Protected Area ay nasa apat na libo dalawandaan at walong ektarya (4,126 has.). Sinabi din niya na hingiin muna ang mga pananaw ng mga ranchero ukol sa nakaraang kasunduan.

Nagpahayag ng saloobin si G. Vanjo Cruz at hiniling niya na ilipat o i-adjust ang buffer zone dahil ang lugar naman na nasasakop ng kanilang pastuhan ay may mga bahayan at sakahan na sa tingin niya ay hindi na mapupuntahan ng mga Tamaraw. Maliit na din ang lugar na naiikutan ng kanilang mga baka at nakakalabas lamang kapag anihan. Sinabi rin niya na dahil nakalagay sa batas na paaalisin sila ay wala naman silang magagawa. Sinabi rin niya na kung may lugar silang malilipatan ay ipaalam sa kanila at huwag na silang pahirapan sa pagkuha ng FLGMA dahil sa pagpayag pa lamang ng katutubo ay hirap na sila.

Sinabi ni RED Ferrer na kaya sila nag-uusap ay para maayos ito dahil kapag mas lumaki pa ay mas mahirapan din sila lalo na at nasa loob ng CADT at ng Protected Area ang mga pastuhan. Inaayos ito ngayon upang hindi na maging mas komplikado pa dahil ayaw din naman niyang malagay sa alanganin ang industriya ng bakahan at ang probinsya. Sinabi rin niya na balikan ang naging dating kasunduan at muling isaayos. Hiniling rin niya na magbigay din ng impormasyon ang hanay ng NCIP ukol sa isyung pinag-uusapan.

Nagbigay ng pahayag si Bb. Angelita Altayo, representante ng NCIP mula sa San Jose. Sinabi niya na kung ano ang desisyon ng mga katutubo ay iyon ang kanilang susundin lalo na ito ay nasa loob ng ancestral domain. Sinabi din niya na matagal ang pagpoproseso ng FPIC at inihalimbawa niya na maaaring umabot ng pitong (7) taon ang pagproseso.

Muling binalikan ang nakaraang kasunduan noong September 12, 2018 kung saan nakasaad dito na ang unti-unting pagpapalabas ay tatagal ng tatlo hanggang limang taon (3-5 years). Kung naganap ang kasunduan noong 2018, ang natitira na lamang sa limang taon ay dalawang taon (2 years). Itiinanong ni RED Ferrer na kung mag-uumpisa ng 2021ang pagbibilang ay hanggang kailan naman. Sinabi naman ni G. Vanjo Cruz na hindi ito sa tagal, hiniling niya na bigyan sila ng lilipatan at sila ay lilipat agad at uunahin nila ang NCIP. Sinabi ni RED Ferrer na mayroon namang proseso na gagawin at may mga area na natukoy na ang PENRO. Titingnan na lamang kung angkop ba ito para sa pastuhan at kung sakop ba ito ng CADT. Lahat ng gawaing iyon ay dapat sakop sa palugit. Kung sakop ng CADT, kailangan kumuha ng FPIC pero kung hindi naman ay kukuha pa din ng Certificate of Noncoverage mula sa NCIP. Lahat ng mga gagawin ay papasok sa palugit na pagkakasunduan.

Scanned by CamScanner

Itinanung rin ni RED Ferrer kay PENRO Tañada kung kakayanin ba ang lahat ng gawain kapag nagdagdag ng dalawa o tatlong taon. Sinabi ni PENRO Tañada na simula 2021 ay magsasagawa ng groud verification survey ang CENRO kung angkop ba ang area na open access sa mga LGU upang maging pasture area. Sinabi ni PENRO Tañada na kakayanin ito sa loob ng dalawang taon.

Sinabi naman ni G. Benjie Vasquez na hindi sasapat ang dalawang taon base sa kanyang karanasan kaya humihingi silang mga ranchero ng dagdag na palugit. Nagbigay ng pahayag si G. Randy Ramos, MPDO ng Rizal na sa Forest Land Use Plan ay may mga natukoy na para sa protection use at production use sa mga forest land at kasamang nangangalaga dito ang DENR. Walang pumupuntang mga ranchero sa LGU upang mag-apply kaya wala pa silang naiisyuhan ng permit patungkol sa pastuhan. Isa pang isyu na binanggit niya ay nagkakaroon ng conflict sa boundary verification ang mga munisipyo at sa pagtukoy naman ng mga angkop na lugar para sa pagpapastuhan ay may mas kaalamang teknikal ang mga taga-DA at DENR. Sinabi ni RED Ferrer na aayusin na lamang sa assessment kung kailangan din ng pastuhan ng business permit. Kapag naayos na ang major issue, saka mag-uusap ang DENR, PENRO at PAMO tungkol sa mga basic requirements na dapat kunin upang matulungan ang mga ranchero.

Nagpahayag naman si Bb. Altayo na halos lahat ng area sa labas ng FLUP ng bawat bayan ay sakop na ng ancestral domain. Sa mga FLUP naman ay may mga kanya-kanya nang gamit tulad ng production use, fruit management forest at iba pa. Kaya ano pa ang ibibigay sa mga ranchers. Sinabi rin niya na sa sakop ng Ancestral Domain at mayroong mga lease agreement na napaso na ay mag-aapply na lang ulit ngunit humingi muna ng pagpayag sa katutubo kung papayagan pa silang manatili sa kanilang pinoposisyunan.

Sinabi din naman ni G. Benjie Vasquez na ayon sa hiling nila noong nakaraang pagpupulong ng mga ranchero noong Nobyembre ay i-adjust na lang ang buffer zone at ipaubaya na lamang sa kanilang mga ranchero ang nasa 4,000 hectares na kanilang nasasakupan. Nilinaw naman ni RED Ferrer na ang kanilang nasasakupan ay nasa loob ng Protected Area at wala sa buffer zone dahil ang buffer zone ay nasa labas. Binanggit din niya na noong 2018 ay kasama ang MIBNP sa na-legislate o naisabatas na ito ay Protected Area kaya hindi madaling bagubin ang sukat nito. Isa pa ay nasa loob ito ng CADT area at hiniling na ng mga katutubo na mapaalis sila sa loob ng dalawang taon (2 years). Sinabi din ni RED Ferrer na kung nais talaga ng mga ranchero na ipagpatuloy ang hiling na ilabas sa Protected Area ang pastuhan ay pwede silang gumawa ng congressional move kung saan maglalabas ang kongreso ng batas na tinatanggal ang bahagi ng pastuhan sa loob ng Protected Area.Ibinahagi rin niya na nakalagay sa Protected Area Management Plan ang pagpapalabas sa mga ranchero.

Sinabi ni G. Jerson Villahermosa, isa ring ranchero, na una munang paalisin ang mga tao bago ang kanilang pastuhan dahil hindi makakapunta ang Tamaraw doon sa lugar kung maraming tao. Sinabi naman ni Forester Rodel Boyles na sinusunsugan niya ang sinabi ni RED Ferrer at ayon sa kanya, ang gobyerno ay inilalagay na ang mga lupa sa ayos na gamit nito kaya ang magiging hakbang ng regional office ay maghanap ng mga lupa, pag-iimbentaryo na maaaring lipatan na aangkop sa FLGMA at ito ay papatak sa konsiderasyon ng FLUP at CADT/CADC. Doon naman sa sinasabi ng MPDO ng Rizal na hindi sila nakokonsulta, ayon sa DAO 2004-35, sa pag-apply ng FLGMA ay dapat mayroon itong LGU endorsement bago bibigyan ng permiso ng DENR dahil ibabase ito sa kanilang FLUP. Tungkol naman sa sinabi ni G. Villahermosa na may mga tao sa loob ng PA, sinabi niya na mayroong paraan para matukoy kung sila ay papasa bilang tenured migrants ito ay ang Survey and Registration of Protected Area Occupants (SRPAO). Dalawa lamang ang tinuturing na lehitimong tao sa Protected Area, una, ay ang mga katutubo at pangalawa, ay mga tenured migrants na kung saan dapat ay umuukupa na limang taon bago pa maipasa ang Batas NIPAS noong 1992. Kapag napatunayan na wala pa silang 25 years sa lugar ay mayroon ding relocation, ilalabas sila sa forest land at bibigyan sila ng tenurial instrument na tinatawag na Protected Area Community-Based Resource Management (PACBRMA). Hiningi niya ang suhestiyon ng mga ranchero kung ilang taon ba ang palugit na nais nila sa unti-unti pagpapalabas sa kanila sa loob ng PA.

Sinabi naman ni G. Banjo Cruz kapag may natukoy na DENR ang lugar na lilipatan at maipakita sa kanila ay saka pa lamang sila makakapagdesisyon kung ilan ang kailangan nilang panahon upang makapaglipat. Sinabi ni PENRO Tañada na sa taong 2021 ay magkakaroon na ng ground verification survey at ipipresenta agad ito sa inter-agency meeting upang makita kung angkop ba ang mga lugar sa

Scanned by CamScanner

grazing at dito rin malalaman kung gaano katagal ang phase out ng mga pastuhan. Hiniling niya na ipakita ang phase out plan ng PAMO upang makita ang mga aktibidad na gagawin para sa pagpapalabas ng mga pastuhan sa loob ng Protected Area at ang itatagal nito. Sinabi ni RED Ferrer na mayroon nang mga tukoy na lugar at ito ay ia-asssess na lamang. Tinanong niya kung magagawa ba ang assessment sa loob ng anim na buwan. Sinagot ni PENRO na kaya naman nila itong magawa sa loob ng anim na buwan. Sinabi ni RED na magkakaroon na ng palagiang pagpupulong upang malaman ang mga nangyayari at hiniling niya na maipakita ang phase-out plan. Sinabi ni PASu Torrado na ang phase out plan ay nakatarget pa lamang sa taong 2021.

Sinabi ni RED Ferrer na kung wala pang plano ay ise-set niya ng dalawang taon ngunit possible pa itong madagdagan base sa magiging phase-out plan. Sinabi rin niya na malaki itong isyu na hindi masyadong natutukan na naging problema hindi lang sa Protected Area kundi pati na rin sa mga ranchero. Sinabi din niya na magpasa ang PENRO ng Work and Financial Plan para makita kung paano ito matutulungan sa mga activity at assessment na gagawin ng PENRO at mga gagawin ng PASu.

Ibinahagi ni PSO Bitongan ang nakalagay sa Protected Area Management Plan ng MIBNP sa Subprogram 2.3 kung saan nakalagay dito ang recovery and rehabilitation of ranching areas na may layunin na paalisin ang mga pastuhan at mabawi ang mga lugar na hindi tugma ang paggamit sa layunin ng MIBNP. Sa Subprogram 2.3.1 ay nakalagay ang papalawig at pagpapatupad ng mga nakatakdang gawain sa pagpapalabas ng mga ranchero sa loob ng PA alinsunod sa prayoridad ng konserbasyon ito ay nakatarget ng 2020-2023. Ang PAMP ng MIBNP ay epektibo mula 2019-2028. Sinabi ni PSO Bitongan na ito ang magiging basehan ng timeline para sa gagawing phase out plan kaugnay sa target ng PAMO na gumawa ng phase out plan sa 2021.

Sinabi ni Forester Boyles na sa 2021 ay matutukoy na ang mga area na lilipatan ng mga ranchero at ang sunod na hakbang ay pagpapa-aaply ng FLGMA sa mga lugar na ito. Sinabi ni RED Ferrer na mayroong dalawang taon na period of application para sa dalawamput-tatlong (23) ranchero na naimbentaryo sa loob ng PA. Isinuhestiyon ni RED Ferrer na kapag natukoy na ang mga lugar na maaaring paglipatan ay gumawa na agad sila ng aplikasyon. Idinagdag din niya na kapag nagpupulong ay dapat kasama ang LGU, NCIP, DA at mga IP's.

Sinabi ni Forester Boyles na ang susundin na schedule ay ang nasa PAMP. Sa taong 2021-2022 ay ang pagiimbentaryo, assessment, konsultasyon sa iba't-ibang ahensya at aplikasyon para sa FLGMA at pagdating ng 2023 ay magsisimula na ang paglilipat. Lalagyan na lamang ng schedule sa Gantt chart at ipiprisenta sa mga ranchero. Sinabi din ni RED Ferrer na dapat maipresenta ang napag-usapang ito sa PAMB sa unang kwarter ng susunod na taon at isinuhestyon niya na basta natapos ang assessment ng mga lugar na maaaring paglipatan ng mga ranchero ay magkita-kita muli at magkaroon ng pagpupulong. Sinang-ayunan ito ni PENRO Tañada at sinabing magrerequest agad sila ng Inter-Agency Meeting pagkatapos ng kanilang assessment para maipresenta nila ang resulta.

Nagbigay din ng karagdagang suhestiyon si ARD Tuddao na kapag nakapagtukoy na ng lugar na maaaring lipatan para maapplyan ng FLGMA ay dapat maipakita at maipaalam sa mga ranchero ang nilalaman ng Department Administrative Order na may kinalaman sa pagpapastuhan. Nakalagay sa DAO na ito ang responsibilidad ng mga ranchero na mabibigyan ng FLGMA. Magsasagawa rin sila ng perimeter survey sa mga mapipiling area dahil isa ito sa requirements na nakalagay sa DAO.

Hiniling naman ni G. Cruz na bago magtag-ulan ay makita na nila ang area dahil baka mahirapan sila lalo kung malayo ang matutukoy na mga lugar. Sinabi naman ni RED Ferrer na kapag natapos ang PENRO sa assessment kung angkop ba ang lugar at walang claimants ay isasama na sila sa mga natukoy na lugar at sila ang magsasabi kung economical ba ito para sa kanila. Kapag nagkaroon na ng assessment at nabisita ang mga available na lugar ay saka pa lamang magkakaroon ng listahan ng lilipatan para sa mga ranchero. Sa pagbisita sa lugar ay isasama ang mga ranchero upang malaman kung economical ba ito para sa kanila. Kapag nabisita na ang lugar ay saka lamang magkakaroon ng final list ng mga area na lilipatan ng 23 ranchers at siyang ipipresenta sa susunod na inter-agency.

Scanned by CamScanner

C. **Pagtatapos ng Pagpupulong**

Matapos magkaroon ng paglilinaw at maayos na kasunduan, natapos ang pagpupulong ganap na 12:00 ng hapon.

Inihanda ni:

MICHELLE R. GARCIA
CEPA Asssistant
MIBNP-PAMO

Sinuri at pinatototohanan ni:

DIOSDADO D. TORRADO
Protected Area Superintendent
MIBNP-PAMO

Scanned by CamScanner

ANNEX A

INTER-AGENCY MEETING FOR THE GRADUAL PHASE-OUT OF RANCHERS IN MOUNTS IGLIT-BACO NATURAL PARK
Via Combination of Face to Face and Zoom Meeting
Aroma Family Hotel and Resort Complex, San Jose, Occidental Mindoro
December 09, 2020

List of Attendees

NAME	REPRESENTATION
Attended the Meeting at Aroma Family Hotel and Resort Complex in SJOM	
1. Joseph M. Mateo	CENRO Sablayan
2. Maria Sonia S. Gallardo	PVET-PGOM
3. Carolina V. Amurao	LGU Calintaan
4. Sweetzel B. Bondad	LGU Calintaan
5. Randy Ramos	LGU Rizal
6. Mara Roshelle P. Capitan	MPDO-LGU San Jose
7. Victorio P. Capitan	PENRO
8. Angelita V. Altayo	NCIP San Jose
9. Jocelyn Paglicawan	NCIP San Jose
10. Ronald V. Reyes	LGU San Jose
11. Teresita P. Pizarra	Rancher
12. Jesus Magno	Rancher
13. Richard Dela Fuente	Rancher
14. Joselito S. Dizon	Rancher
15. Jose Emilio G. Abad	Rancher
16. Valerie Cruz-Abad	Rancher
17. Eric Jay Caritativo	Rancher
18. John Ayven G. Morales	Rancher
19. Van Jovic Cruz	Rancher
20. Van Jovic Cruz, Jr.	Rancher
21. Benjamin A. Vasquez	Rancher
22. Ruchelio Villahermosa	Rancher
23. Allan Gallardo	Rancher
24. Aldrin Loren	Rancher
Attended the Meeting Via Zoom:	
25. Ma. Lourdes G. Ferrer	DENR-MIMAROPA
26. Rodel M. Boyles	DENR-MIMAROPA
27. Vicente Tuddao	DENR-MIMAROPA
28. Ernesto E. Tañada	DENR-PENRO Occidental Mindoro
29. Lord Priam V. Cordova	PGO, Occidental Mindoro
30. Luzviminda V. Alto	MPDO, LGU-Sablayan
31. Lydia Muneca Melgar	PPDO, Oriental Mindoro
32. Allan Lumawig	Tau Buid Representative
PAMO Staff Facilitators:	
33. Diosdado D. Torrado	MIBNP- PAMO
34. Michelle R. Garcia	MIBNP- PAMO
35. Ronalyn R. Calingao	MIBNP- PAMO
36. Leo Angelo A. Navarro	MIBNP- PAMO
37. Algen R. Corpuz	MIBNP- PAMO
38. Jomilyn M. Bitongan	MIBNP- PAMO
39. Roberto T. Suaverdez	MIBNP- PAMO
40. Lucille R. Fabular	MIBNP- PAMO
41. John Paul M. Santelices	MIBNP-PAMO

Scanned by CamScanner

ANNEX B

INTER- AGENCY MEETING UPDATES

MTS. IGLIT- BACO NATURAL PARK

INTER- AGENCY MEETING
SEPTEMBER 12, 2018

INTER- AGENCY MEETING
SEPTEMBER 12, 2018

INTER- AGENCY MEETING
SEPTEMBER 12, 2018

INTER- AGENCY MEETING
SEPTEMBER 12, 2018

- Highlights:
  - Dinaluhan ito ng mga representante mula sa DENR- CENRO Sablayan, DENR- CENRO San Jose, Sangguniang Panlalawigan, Provincial Government Office, Department of Agrarian Reform, Department of Agriculture (Province), Buhid Tribe, Bangon Tribe, Baranggay Manoot, National Commission on Indigenous People, Occidental Mindoro Cattle Ranchers Association and Protected Area Management Office.
  - Ang pangunahing layunin ng pagpupulong ay maayos at mabigyang pansin ang kahilingan nga mga ranchero patungkol sa kanilang bakahan sa loob ng Protected Area.

INTER- AGENCY MEETING
SEPTEMBER 12, 2018

- Highlights
  - Isinuhestyon ng DAR na maghanap ng ibang abandonadong pastuhan sa ibang bahagi ng probinsya para magamit ng mga ranchero.
  - Ang DENR ang pangunahing ahensya na inaatasan sa pag-eendorso ng lupa na magagamit at pwedeng kuhanan ng permit ng mga ranchero.
  - Sinabi ng NCIP na kung gusto ng mga ranchero na mag-okupa pa rin sa lupain ng katutubo sa labas ng Protected Area, kailangan nilang sumailalim sa proseso ng FPIC.
  - Isinuhestyon naman ng DA na gumamit ng makabagong teknolohiya upang mas mapaunlad ang industriya ng bakahan.
  - Sinabi naman ng representante mula sa PPDO na magsusulat sila sa Provincial Government Office patungkol sa isyu na kinakaharap ng mga ranchero sa loob ng Protected Area.

INTER- AGENCY MEETING
SEPTEMBER 12, 2018

- Mga naging Kasunduan patungkol sa Probisyon ng paglilipat o Paunti-unting pagpapalabas ng mga ranchero mula sa Protected Area:
  - Ang paglilipat at paunti-unting pagpapalabas ay tatagal ng tatlo hanggang limang taon. (3-5 years)
  - Sa loob ng 3-5 years na ito, magkakaroon ng iba't ibang pakikipagpulong sa ibang ahensya upang maresolba ang isyung ito patungkol sa mga ranchuhan.
  - Ang unti-unting pagpapalabas ng mga ranchero mula sa Protected Area ay ilalagay sa Protected Area Management Plan.

INTER- AGENCY MEETING
SEPTEMBER 12, 2018

- Iba pang napagkasunduan:
  - Magkakaroon ng resolusyon sa PAMB na pinapayagan ang paunti-unting pagpapalabas o probisyon ng paglilipat ng mga ranchero mula sa loob ng Protected Area.
  - Isa pang pagpupulong ang gagawin, kasama ang MPDO ng apektadong munisipyo at ng Congresswoman ng probinsya ng Occidental Mindoro.
  - Ang napagkasunduang limang taon na paunti-unting pagpapaalis ay ikokonsulta pa rin sa apektadong komunidad ng IP.

Scanned by CamScanner

ANNEX C

Ranch Owner	Address	Pasture Area (Has.)	Ranch Site Location	Cattle Heads (CY 2018)	Cattle Heads (CY 2020)	Pasture Caretaker (PASTOL)	DATE OF ENTRY	REMARKS
Ernesto Paglicawan	Brgy. San Roque I, San Jose	108.48	So. Lapus, Manoot, Rizal	40	24	Joselito Magno		Interviewed Oct. 20, 2020
Yagay Yambid	Bato Singit, Manoot Rizal	32.15	So. Albunan, Manoot, Rizal	25	8	Yagay Yambid	2011	Interviewed Oct. 20, 2020
Lito Pizarra	Brgy. Manoot Proper, Rizal	192.32	So. Tangon, Manoot, Rizal	111	75	Victor Casuncad	1970	as of August 2020
Benjie Vasquez	San Jose	161.13	So. Tangon, Manoot, Rizal	30	40	Severo Samar	1969 (with PLA awarded to Damaso Abeleda Sr. After expiry of PLA, Lourdes Abeleda applied	Interviewed Oct. 20, 2020
Virgilio Cruz c/o Vanjo Cru	Brgy. III, Lacandula , San Jose	279.9	So. Tangon, Manoot, Rizal	180	250	Ricardo Baracca	1969 (with PLA that expired around 1980s)	Interviewed Oct. 20, 2020
Banjo Loren	Mabini Extn. San Jose	166.75	Upper Canturoy, (Simbahan) Manoot, Rizal	150	67	Paquito Arevallo		Interviewed Oct. 20, 2020
Melinda Torres	Lower Canturoy, Manoot, Rizal	57.03	Upper Canturoy, Manoot, Rizal	12	12	Exer Lachica	2013	Interviewed Oct. 20, 2020
Felix Samson	Amaling I, Manoot, Rizal	397.27	So. Bato-Singit, Lumintao River, Manoot,Rizal	40	40	Boy Salibio		as of September 2020
Boy Abeleda	Mamburao	134.93	Canturoy, Manoot, Rizal	40		Aquilino Samar		Not Existed Cattle are pulled out
Virgilio Cruz c/o Vanjo Cru	Brgy. II, San Jose	200 (approx.)	So. Bato-Singit, Manoot, Rizal	80	80	Joselito Faganila	1972 (with PLA that expired around 1980s)	Interviewed Oct. 20, 2020
Rochello Villahermosa	Guillero Village, San Jose	293.27	Upper Albunan, Manoot Rizal	100	80	Fermin Espiritu	1998	Interviewed Oct. 23, 2020, Fungso Tiw
Jose Emilio Abad	Doña Cons. Subd. San Jose	180.53	So. Albunan (Upper) Manoot, Rizal	100+	100+	Jonel Dumalaog, Buchoy Gonzales	1974 approximately (with PLA named to certain "Estabilo" that expire on 1995 and leased to Virgilio Cruz on 1970)	Interviewed Oct. 20, 2020
Willam Manzano	San Roque, San Jose	93.56	So. Maet, Manoot, Rizal	60+	80	Danilo Viloria		Interviewed Oct. 22, 2020
Jesus Magno	Brgy. San Roque San Jose	52.39	So. Apkan, Manoot, Rizal	60+	50+	Licuan Yaman	2001	Interviewed Oct. 20, 2020
Sidro Damin, Salvacion Morales	So. Bato Singit, Manoot, Rizal	187.9	So. Apkan, Manoot, Rizal	20	20	Sidro Dam-in		Interviewed Oct. 20, 2020, Joint
Fernando Ramos	Brgy. Monteclaro, San Jose	80.94	So. Maet, Manoot, Rizal	40+		Andro Magno		Not Existed Cattle are pulled out
Licoan Yaman	So. Bato Singit, Manoot Rizal	50.22		20				
Felix Sarmiento	Manila	130.07	Balangan River, Manoot, Rizal	35	7	Andro Magno	2015	Interviewed Oct. 20, 2020
Ernesto Ramos	Brgy. Monteclaro, San Jose	46.95	So. Maet, Manoot, Rizal	35+		Andro Magno	2012	Not Existed Cattle are pulled out
Rochello Villahermosa	Guillero Village, San Jose	117.32	So. Lagit-Bato Litaw, Manoot, Rizal	115+	80	Dag-on Damian, Brazan Morales	2011	Interviewed Oct. 23, 2020
Loreto De Torres	Lower Canturoy, Manoot, Rizal	102.77	So. Lagit, Manoot, Rizal	48	36	Tibugan Damian	2013	Interviewed Oct. 20, 2020
Jolito Taypen	Brgy. Monteclaro, San Jose	61.44	So. Maet, Manoot, Rizal	21	12	Bonglay Damian	2011	Not yet interviewed
Andro Magno (from Ernesto Ramos)	So. Lower Canturoy, Manoot, Rizal	40.33	So. Maet, Brgy. Manoot, Rizal	20	20	Andro Magno	2019	Interviewed Oct. 20, 2020, Actual Area not Survey

Scanned by CamScanner

ANNEX C

Niño Aloysius Colegado	Subd. Villa, Brgy. Pagasa, San Jose	74.83	So. Malagbag, Manoot, Rizal	40	18	Romy Bermudes		as of October 2020
Jesus Magno	Brgy. San Roque San Jose	113.35	So. Lagit, Manoot, Rizal	40	30	Waygan Delfa	2012	Interviewed Oct. 20, 2020
Dolores Dela Fuente	Brgy. San Roque II, San Jose	126.45	So. Narram, Manoot, Rizal	40	50	Jesus Magno	2002	Interviewed Oct. 20, 2020
Vanjo Cruz	Brgy. II, San Jose	230.79	So. Duyan Duyan, Calintaan		90	Recardo Baraeea	2013	Interviewed Oct. 23, 2020,no ground survey yet
Allen Galanto	Amaling II, Manoot, Rizal	151.97	So. Natub, Manoot, Rizal		19	Bay-in Runao	2019	As of March 2020, no ground survey yet
Oden Panganiban	Amaling II, Manoot, Rizal	195.67	So. Natub, Manoot, Rizal		10	Lito Liwan		Interviewed Oct. 23, 2020,no ground survey yet
Ronie Caballes	Pag Asa, San Jose	107.67	So. Lanaban, Manoot, Rizal		60	Eddie Rodriguez		Interviewed Oct. 20, 2020
Editha Oñas	So. Lower Canturoy, Manoot Rizal	101.63	So. Lagit Upper, Manoot, Rizal		18	Lumanggan	2014	Interviewed Oct. 20, 2020
Rochelle Villahermosa	Guillero Village, San Jose	219.15	So. Albunan (Upper) Manoot, Rizal		60	Berting, Bennie (IP's)	1998	Interviewed Oct. 23, 2020.
TOTAL		4,289.16		1,092	1,274			

Scanned by CamScanner

ANNEX D

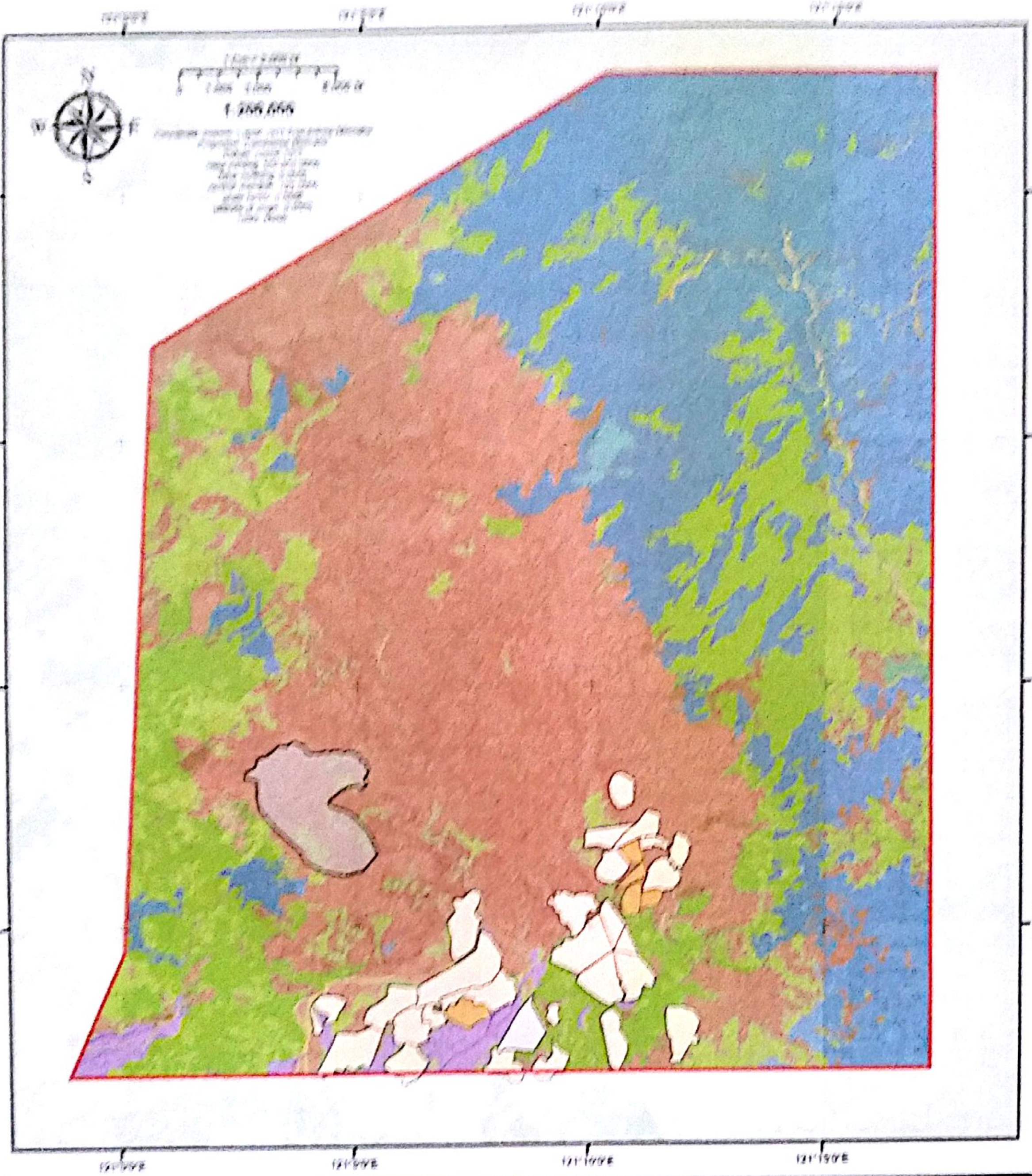

Republic of the Philippines
Department of Environment and Natural Resources
MIMAROPA REGION
MTS. IGLIT-BACO NATURAL PARK
Protected Area Management Office
Purok 2A, Hipap Bldg, San Roque, San Jose, Occidental Mindoro

UPDATED RANCH SITES INVENTORY and LANDCOVER MAP OF 2020 WITHIN OF MTS. IGLIT-BACO NATURAL PARK

Legend

- Tamaraw Core Zone
- MBRCC
- Active Cattle Ranch Site 2020
- Inactive Cattle Ranch Site
- Protected Area MIBNP

Land Cover

- Annual Crop
- Brush/Shrubs
- Closed Forest
- Grassland
- Inland Water
- Open Forest
- Open/Barren
- Perennial Crop

Scanned by CamScanner

ANNEX D

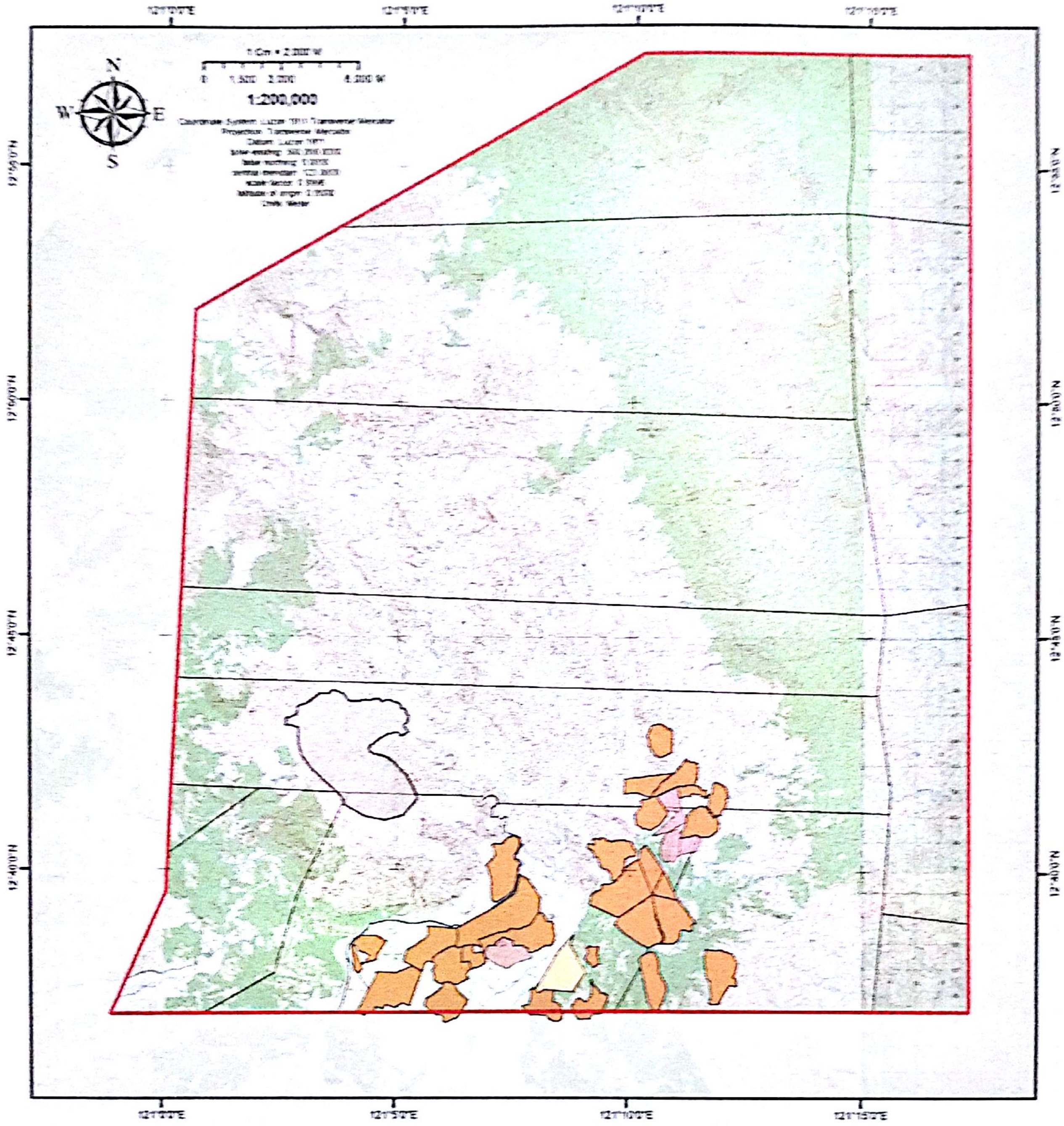

Republic of the Philippines
Department of Environment and Natural Resources
MIMAROPA REGION
MTS. IGLIT-BACO NATURAL PARK
Protected Area Management Office
Purok 2A, Nipay Brgy. San Roque, San Jose, Occidental Mindoro

UPDATED RANCH SITES INVENTORY MAP OF 2020 WITHIN VICINITIES OF MTS. IGLIT-BACO NATURAL PARK

Legend

- Active Cattle Ranch Site 2020
- Inactive Cattle Ranch Site
- Protected Area MIBNP
- Tamaraw Core Zone
- Mindoro Biodiversity Rescue and Conservation Center
- Indicative Municipal Boundary of 2016

Scanned by CamScanner

ANNEX D

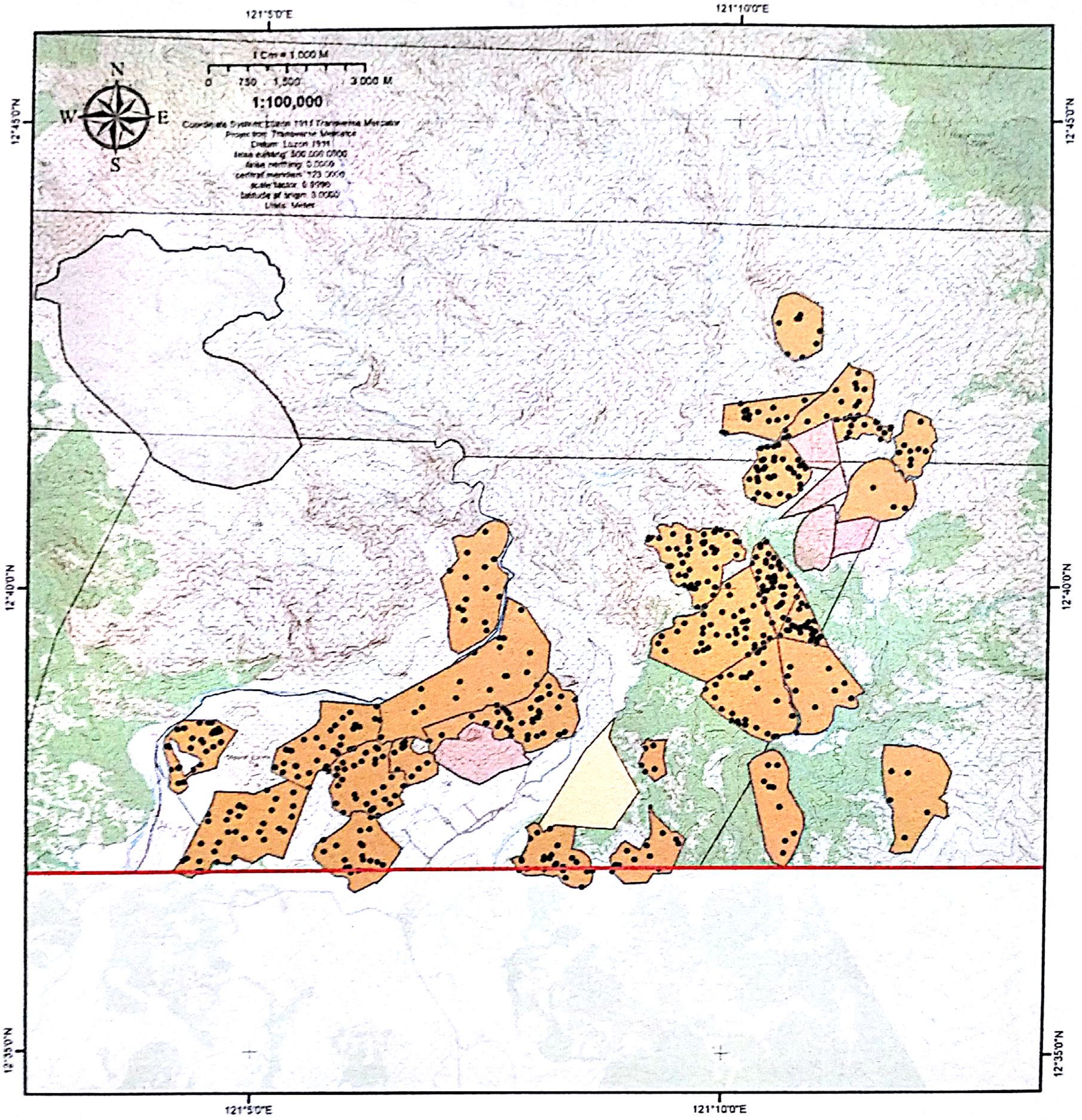

Republic of the Philippines
Department of Environment and Natural Resources
MIMAROPA REGION
MTS. IGLIT-BACO NATURAL PARK
Protected Area Management Office
Purok 2A, Nipap Bldg. San Roque, San Jose, Occidental Mindoro

UPDATED RANCH SITES INVENTORY MAP OF 2020 WITHIN VICINITIES OF MTS. IGLIT-BACO NATURAL PARK

Legend

- Active Cattle Ranch Site 2020
- Inactive Cattle Ranch Site
- Protected Area MIBNP
- Tamaraw Core Zone
- Mindoro Biodiversity Rescue and Conservation Center
- Indicative Municipal Boundary of 2016
- Cattle Destribution

Scanned by CamScanner

PHOTO DOCUMENTATION DURING THE CONDUCT OF INTER-AGENCY FOR THE GRADUAL PHASE-OUT OF RANCHERS FROM MIBNP FOR CY 2020

Scanned by CamScanner

PHOTO DOCUMENTATION DURING THE CONDUCT OF INTER-AGENCY FOR THE GRADUAL PHASE-OUT OF RANCHERS FROM MIBNP FOR CY 2020

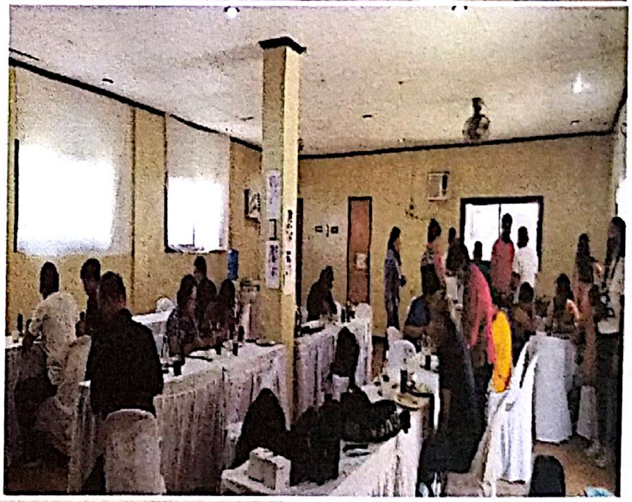

Scanned by CamScanner

Republic of the Philippines
Department of Environment and Natural Resources
MIMAROPA Region
PROVINCIAL ENVIRONMENT AND NATURAL RESOURCES OFFICE
Mamburao, Occidental Mindoro

DEC 09 2020

PENRO Special Order
No. 70
Series of 2020

SUBJECT: CREATION OF SURVEY AND ASSESSMENT TEAM FOR IDENTIFICATION OF AVAILABLE AREAS SUITABLE FOR RELOCATION OF RANCHES FROM MTS. IGLIT-BACO NATURAL PARK (MIBNP)

In the interest of the service and in order to facilitate the gradual phase-out of ranches within Mts. Iglit-Baco Natural Park (MIBNP) creation of Survey and Assessment Team is hereby created to be composed of the following personnel, to wit:

NAME	POSITION/DESIGNATION
PENR Office	
Jimmy D.Duruin	Forester II – Team Leader
Diosdado D. Tornado	Forester II/PASu- Assistant Team Leader
Neil Anthony A. Del Mundo	ECOMS II/Asst. PASu
Bon Christian Q. Cruz	Forester I
Jacinto O. Calingay, Jr.	Forester I
Augreth S. Saligumba	Forester I
Noriel M. Dulatre	Park Maintenance Foreman
Eugene S. Secreto	Park Maintenance Foreman
Rodolfo B. Abowac	Park Maintenance Foreman

As such, the team shall identify available areas suitable for the relocation of ranches preferably on the the first quarter of CY 2021 within the municipalities of San Jose, Calintaan, Rizal and Magsaysay based on the approved Forest Land Use Plan (FLUP) of the aforementioned municipality and present it on the next inter-agency meeting.

Likewise, the team shall coordinate with the concerned LGU prior to the conduct of survey and submit report with specific recommendations within fifteen (15) days after completion of the fieldwork. Minimum health standard and protocol shall be observed at all times by the team during the entire activity.

All related expenses to be incurred shall be charged against PENRO allotment subject to the usual accounting and auditing rules and regulations.

This Order takes effect on the aforementioned dates.

ERNESTO E. TAÑADA
PENR Officer